

ЯДЕРНА ВІЙНА: СУЧАСНА РЕАЛЬНІСТЬ АБО УТОПІЯ

УДК [355.01:623.45]:327

Горбачевський Н.П.

студент 4 курсу факультету міжнародних відносин
і журналістики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті досліджується проблема застосування ядерної зброї і його використання на сучасному етапі міжнародних відносин. Розглядаються передумови ядерної війни в глобальному масштабі, які базуються на тенденціях ведення зовнішньої політики держав. Автор намагається довести утопічність ядерної війни на сучасному етапі проводячи аналіз поведінки ядерних держав на міжнародній арені і останні тенденції міжнародних відносин.

Ключові слова. ядерна зброя, міжнародна безпека, зовнішня політика, ядерний потенціал, Сполучені Штати Америки, Російська Федерація.

Аннотация. В статье исследуется проблема применения ядерного оружия и его использование на современном этапе международных отношений. Рассматриваются предпосылки ядерной войны в глобальном масштабе, основанные на тенденциях ведения внешней политики государств. Автор пытается доказать утопичность ядерной войны на современном этапе проводя анализ поведения ядерных государств на международной арене и последние тенденции международных отношений.

Ключевые слова. Ядерное оружие, международная безопасность, внешняя политика, ядерный потенциал, Соединенные Штаты Америки, Российская Федерация.

Annotation. The article examines the problem of the use of nuclear weapons and their use at the present stage of international relations. The preconditions of nuclear war on a global scale, which are based on the tendencies of foreign policy of the states, are considered. The author tries to

prove the utopian nature of nuclear war at the present stage by analyzing the behavior of nuclear states in the international arena and the latest trends in international relations.

Keywords. Nuclear weapons, international security, foreign policy, nuclear potential, United States of America, Russian Federation.

Постановка проблеми. Війни є постійною частиною людської історії, до того ж частиною досить мінливою в плані методів їх ведення. Війни удосконалюються, йдуть рука об руку з прогресом і виступають постійним стимулом цього прогресу. Минуле століття принесло нам нові можливості війни, а зараз варіантів і способів ведення війни стало ще більше. Саме в минулому столітті з'являються танки, військова авіація і головне – ультимативна зброя масового ураження. Політичне протистояння виливається в холодну війну, і ось – противники потрапляють в пряму залежність від збройового прогресу. Найголовнішою і безперечно найстрашнішою проблемою є ядерна війна. Загроза цієї війни оточує нас і зараз. Тим паче останні роки про неї згадують все більше і напруга між ядерними країнами починає зростати. Тому розгляд імовірності ядерної війни має підвищену актуальність в наші дні.

Метою статті є аналіз можливості ядерної війни на сучасному етапі міжнародних відносин та з'ясування актуальних причин та факторів, які можуть вплинути на початок ядерної війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перед тим як відповідати на питання можливості ядерної війни у сучасному світі потрібно зрозуміти що ж собою являє ядерна зброя. Ядерна зброя – один із видів зброї масового ураження, дія якої обумовлена внутрішньоядерною енергією, яка виділяється в результаті вибухових процесів поділу і синтезу ядер. З моменту свого створення ядерне озброєння стало відігравати суттєву роль в реалізації державами своїх геополітичних інтересів. Настільки велике значення ядерна зброя продовжує грати і зараз, коли число держав, що стали її власниками, збільшилось, втягнувши в

протистояння не один десяток країн. Однак основними гравцями є Росія і США, адже це були перші в світі держави, які негласно затвердили ядерну зброю пріоритетним засобом досягнення світового панування і забезпечення своїх національних безпек [1].

Створення ядерної бомби, як не дивно, передбачало мирний характер. Ядерна зброя для її творців повинна була служити надійною бронею, захистом від ворогів. Творці ядерної зброї за допомогою бомби припускали порятунок світу від «фашизму», «комуністичної чуми». Ядерна зброя виступила в якості символу і гарантії національної безпеки і мирного існування держав, які прагнули до оволодіння атомною енергією. Таким чином, найбільш страшне смертельне для всього живого знаряддя, створювалося як надійний і потужний гарант мирного життя на планеті.

Застосування ядерної зброї в японських містах Хіросіма і Нагасакі 6 серпня 1945 року довело надзвичайну руйнівну силу нового винаходу. Світ був вражений наслідками застосування ядерної бомби. Міста були фактично стерті з лиця землі. Ніщо живе не здатне вижити в зоні дії цього монстра. Багато років японські сім'ї ховали своїх членів, які опинилися в радіусі хвилі ядерної бомби, що зруйнувала життєздатність різних органів людей і викликала численні хвороби.

Ці два вибухи на японській землі паралізували на кілька десятиліть войовничих діячів. Вчені мали рацію, ядерну зброю володіє деякою стримуючою силою. Можна відзначити, що, в усякому разі, велика частина людства усвідомила небезпеку застосування ядерної зброї [2]. Це дає нам підстави сподіватися, що людство не втратить на якомусь повороті історії залишки розуму і дане озброєння так і залишиться тільки загрозою і стримуючим фактором розв'язання нових світових воєн.

За офіційними даними на сьогоднішній день ядерною зброєю володіють вісім країн, а США зберігає свої запаси на території ще шести держав. До другого списку також можна віднести Японію і Південну Корею. За непідтвердженими даними вони теж надали свої території для зберігання ядерної зброї. У «Ядерний клуб» не входять Іран і Північна

Корея, але є неофіційна інформація про те, що і в їх арсеналі є цей тип озброєння.

Чим більше держав обзаводиться ядерною зброєю, тим вище шанси розв'язання нової війни, яка за кількістю жертв може затьмарити попередній глобальний військовий конфлікт, але тут потрібно враховувати один важливий нюанс. Як би сильно не загострювалася геополітична обстановка у світі, сьогодні серйозні конфлікти вирішуються за закритими дверима із залученням дипломатів. У крайньому випадку можна об'єднатися з союзниками і влаштувати економічну блокаду. Такий метод куди більш ефективний ніж випалювання території противника разом з населенням.

Далі треба зрозуміти, в якій ситуації країни схильні використовувати свій ядерний потенціал. Оскільки ядерне озброєння застосовувалося у війні тільки один раз, сімдесят років тому, не важко зрозуміти, що поріг його застосування значний. Якщо почнеться війна між двома країнами, що володіють ядерною зброєю, то до самої перемоги однієї зі сторін вона буде вестися звичайним озброєнням. Це найбільш імовірний варіант, по тій простій причині, що превентивний ядерний удар, у разі рівних за ядерним потенціалом противників – це витончений спосіб самогубства і вбивства свого народу. Ядерна війна здатна привести до катастрофічних результатів і для окремої країни, і в глобальному масштабі, таке розуміння привело фактично до «табу» на використання ядерної зброї в сучасному світі. Наприклад, у військовій доктрині Російської Федерації прописано, що застосування ядерної зброї можливе лише внаслідок використання ядерної, хімічної, біологічної зброї проти неї або союзників [3]. Також коли під загрозу поставлено саме існування держави в слідстві прямої військової агресії або інших чинників. Теж саме стосується і інших ядерних держав.

Існує значна кількість прикладів війн і збройних конфліктів між ядерною країною і неядерною. Війна між Китаєм і В'єтнамом в 1979 або Фолклендська війна 1982 [4]. Обидва випадки не можуть бути прикладами використанням ядерної зброї. Звичайно, були ситуації, коли країни

замислювалися про використання ядерної зброї, наприклад Ізраїль на першій стадії Війни Судного дня, однак, вони досягли значного успіху з використанням звичайного озброєння, тому відмовилися від ядерного варіанту. Ядерна зброя якраз виступає стримуючим фактором, тому в сучасній історії немає прикладів великомасштабної війни між ядерними державами.

Найбільше ризиків розв'язати ядерний конфлікт у США і Росії, чие протистояння вже давно стало притчею во язицех. Тут було б корисно згадати один цікавий план, який у минулому активно розроблявся американськими військовими. Операція «Дропшот» передбачала нанесення ядерного удару по території СРСР у разі його вторгнення в Японію, країни Східної Європи або Близького Сходу [5].

Американці відмовилися від цієї ідеї з вельми банальної причини – після нанесення ядерного удару вони б у будь-якому випадку отримали такий же смертоносний «подарунок» від агонізуючого СРСР у відповідь. З ядерної війни неможливо вибратися неушкодженим, як не можна вийти сухим з води. Завдяки такому стримуючому фактору, розв'язання військового конфлікту із застосуванням зброї такого типу в найближчим часом малоймовірно [6].

Звичайно, не варто забувати про те, що напруга між державами може різко зрости і питання використання ядерної зброї буде розглядатися урядами як це було за часів Карибської кризи або може статися якийсь технічний збій, як у вересні 1983 року [7], проте, для запобігання цього розроблено цілий комплекс заходів і контрзаходів.

На основі даної роботи можна прийти до висновку, що зброя і політика йдуть разом протягом всієї історії, однак найчастіше вони не рівнозначні. У певні періоди політика є домінуючим фактором, у певні – зброя. І якщо 20те століття стало століттям впливу зброї на політику, то початок 21го століття демонструє протилежні тенденції. Потрібно розуміти, що поки існує ядерна зброя загроза війни з її використанням нікуди не зникне. Питання адекватної концепції використання ядерної зброї залишиться актуальним

питанням на майбутні роки. Звичайно, що зараз не «Холодна війна», тому ядерна зброя грає не таке важливе значення, тому що держави прагнуть досягти могутності в сфері звичайного озброєння, щоб досягати своїх цілей без ядерної зброї. Виходячи з усього цього можна зробити висновок, що загроза ядерної війни ніколи не буде дорівнювати нулю, але зараз вона досить малоймовірна.

Література:

1. Іванов І.С. Чи залишиться світ заручником ядерної зброї? Міжнародне життя, 19 лютого 2013.
2. Полеміка. Від ядерного стримування – до загальної безпеки. Індекс Безпеки, №1 (100), 2012.
3. Військова доктрина Російської Федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rg.ru/2014/12/30/doktrina-dok.html>
4. Гордієнко А. Н. Війни другої половини ХХ століття. – Мінськ: Література, 1999. - ISBN 985-437-507-2
5. "Dropshot" – American Plan for War with the Soviet Union, 1957 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.allworldwars.com/Dropshot%20-%20American%20Plan%20for%20War%20with%20the%20Soviet%20Union%201957.html>
6. Дворкін В.З. Ядерне роззброєння – проблеми та рішення. Індекс Безпеки, № 3-4 (102-103), Осінь-Зима 2012 С. 57-68.
7. Recent False Alerts from the Nation's Missile Attack Warning System : Report of Gary Hart and Barry Goldwater to the Committee on Armed Services, United States Senate. — Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1980. — 16 p.

Автор статті

Горбачевський Н.П.

Науковий керівник
к.соц.н.,доц.

доц. Жеребятнікова І. В.

Завідуючий кафедри
д.філософ.н.,проф.

Кузь О. М.